

עין משפט
נר מצוה

מג: ר"ן

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

כל הנודר אין דעמו על מה שהפקיר. אין הכי נמי דמאי הדך ניה דליהו הוה ואי הוה אהר ליה לאומו דבר שהפקיר צפירות חייל נדרו אלא הכה היינו טעמא משום דכל האוסר נכסיו כסם אין דעמו על מה שהפקיר: הכי גרמינן מסיב רבא מקאטן לראשון וכוון לשני שני וזה להשפיע נראשון. וברייתא היא

נחוספתא דבבא בתרא ד' והכי פירושו נמי שיש לו שני עבדים ונתן מקאת נכסיו לראשון ואח"כ נתן לשני לא קנה ראשון דלמא נבטיה שייך וכוון שעלמו לא קנה נכסיו נמי לא קנה עבדא דקני נכסיו הוא אכל שני וזה נעלמו ונכסיו וזה נמי להשתעבד נראשון לגביה ליכא שוירא. ואי אמרת דאין דעמו על מה שהפקיר הי"ג אין דעמו על מה שנתן כבד: אלא אמר רבא טעמא דר' יוסי משום מפנה רבא טורון אמר. ומדינא דלא חפילו לר' יוסי שרי דמני אפקיה נפקא

ליה מרשותיה אלא דכיון דאין סהדי דלא אפקיה אלא כדי שזכה מודר אי שריין ליה אחי למישרי אפי' היכא דלמיר צפירות וכמעשה דבית חורון דמתן כפרקין דלקמן [מ.]. ואינין לפניך אלא כדי שזכה אמר ויכל עמנו ומש"כ דוקא בנדרו קודם להפקיר אסור לדיכא לבגוד אבל הפקיר קודם לנדרו שרי: הניא המפקיר אה שדו כל ג' ימים יכול לחזור בו. ראייה שמועה זו שלא נבדריה יפה בדברי הראשונים ז"ל לפי עניות דעתו. וכן נראה לי בפירושה כל שנשאה ימים יכול לחזור בו מנאן ואיך אין יכול לחזור בו מדאק מפליג כפיסה דאם אמר מהא שדה זו מופקרת ליום אחד וכו' בין וזה ללא וזה דקמי שדה שלא וזה יכול לחזור בו ומשוכה אין יכול לחזור בו וצרישא לא מפליג כהכי אלא מולה חורה בקודם ג' ולאחר ג' ש"מ הכי קמי כל ג' ימים יכול לחזור בו מהפקירו וחפילו וזה אחר קודם חורמו לא קנה ומפרש טעמא לקמן [מ.]. דמפקירין והדרין כהון דמשום דהפקיר פטור מן המעשר היו הרמאין מפקירין שדומיהן כדי להפטור והיה דעתן כשעת הפקירן שיחזרו בהן ויזכו בהן ונמלא שלא היה הפקירן אלא להערמה בלבד ולפיכך הורכבו לומר שאם זכו בהם לא יהו כרוכים מן ההפקיר והורכבו גם כן לומר שאפילו זכרם בו אחר לא יקנה והיא מפקיר יכול לחזור בו חוץ ג' ואע"ג דלגבי אחר ליכא למיחש לרמאין אפי' אי לא הא לא קיימא הא שאם יראה הרמאין כשזכיה בו ואיך אחר קנה לא ישמעו לדברי חכמים שהם לא יקנו דלימחש כי היכי דאחר זכי מהפקירא אף נמי מהפקירא ויזכו ועוד שכוון שנהגו הרמאין ברמאותו זה כל ג' ימים אינו מתבדר שיהא הפקר לדיכא למיחש כראוי לומר דאפי' וזה בו אחר יכול מפקיר לחזור בו שעדיין לא נגמר הפקירו מנאן ואיך אין יכול לחזור בו ואפי' לא וזה בו אחר לא כל הימנו לחזור בו משום דלאחר שזכה מו ליכא למיחש לרמאין שכל

אבל אם היה הפקירו קודם לנדרו מותר. דמסתמא כי מדיר איניש על מה דלית ליה צדשויה הוה דלדריה ולא על מה שכבר הפקיר וצדויה מותר. ואי אמרת טעמא דרבי יוסי משום דלא היה הפקר עד דאחיא לרשות וזכה מה לי נדרו קודם כו' הא כי נדר האכי אכי לא וזה

ציה שום אדם ואחיא מותר: היינו טעמא דשרי דכל המדיר אין דעמו על מה שהפקיר. אלא על מה שעדיין צדשויה ואחיהי מותר: מסיב רבא כו' מקאטן לראשון וכוון לשני. שכ"מ שכנס מקאת נכסיו לאחד והשאר כוון כנס לשני: ראשון קנה שני לא קנה. ואם עמד חזר בשני ואינו חוזר בראשון לפי ששכנס בראשון שייך לעלמו מה שנתן אחר כך לשני ומן השני חזר ללא שייך כלום ומש"כ לא קנה. ואי אמרת לא הוה מתנה עד דמטי ליד מקבל אחיא קנה לראשון טפי משני לא כיון דלא אחי לדיה

לא הוה שלו וכי היכי דשל שני הוה שויר לראשון איכא למימר נמי דשל ראשון הוה שויר לשני והואיל וצדשויה של נטון הן אחי כל זמן דלא אחי לדיה דהאי אלא מדקנה ראשון ש"מ לימא להא דר' יוחנן דלמיר לא מיקבל עד דאחיא לדיה: אלא אמר רבא. לעולם כנסר רבי יוסי דמן המורה הוה (ב) ממנה לאלמלא אע"ג דלא אחי לרשות וזכה והואיל ומעשה שהפקירו הוה הפקר ומאי טעמא דר' יוסי דלמיר הכה כשמתניתין: היינו טעמא דרבי יוסי. דלא אמר לדיהו הפקר: משום מפנה כיון חורון. דכתנן כפרקין לקמן (דף מ.ח). דמוכחא מילתא דלא נתנה לחזרו אלא כשכיל שינא אביו ויחבל והכא נמי אי אמרינן הוה הפקר כיון דאין שם אחר מיחשו דבשכיל מודר ממש הפקיר והיינו דומיא דבית חורון הלכך (ו) אוקמינן אדרבנן דלא הוה הפקר עד דאחי לרשות וזכה. ואי דמפרשי אלא אמר רבא לעולם לר' יוסי מדאורייתא לא הוה הפקר עד דאחי לרשות וזכה ולא דמי למתנה ומדריבן הוה דהוה הפקר אע"ג דלא אחי לרשות וזכה לקמן כדי שלא משתכח חורת הפקר והכא כשמתני' כו': המפקיר אה שדו כל ג' ימים הראשונים יכול לחזור בו. בין אמר אין לרזוי שיהא הפקר דחור בו ובין וזה בו איכא בתוך ג' ימים ושם הפקר לא חייל ציה ולא פקע ליה מיד מעט דהפקר פטור מן המעשר כדאקמינן (שם דף מ.ח). ונשמר לר' יוסי: מנאן ואיך אינו יכול לחזור בו. ופטור מן המעשר כל מאן דזכי ביה: אמר

דלא מדמעיהו מפקרי אלא להערמה בלבד ולא הוה הפקר ולפיכך דלא לומר דאפי' וזה בו אחר יכול לחזור בו ואפי' לא וזה בו אחר לא כל הימנו לחזור בו משום דלאחר שזכה מו ליכא למיחש לרמאין שכל דלא מדמעיהו מפקרי אלא להערמה בלבד ולא הוה הפקר ולפיכך חשיבין ליה כמלק דמעיקרא כשנתן לראשון לא היה דעמו ליתן לשני דאי חשיבין ליה כמלק שמעיקרא היה דעמו ליתן לנשיתין אף לראשון נמי לא קנה דהא אמר' בפרק מי שמת שביב מרע שכתב לו נכסיו לחזירין ודאין אה כמלקת מה קני טולס עמד חזר ככולם אה כמלקת מה קני כולם עמד אינו חזר אלא כחזירין ומדעבינן ליה כמלקת אה כן טולס לשני דקאחרי קאי נה חתוקת שנתן לראשון כי היה בדעמו לחזור בו מתנתן הראשון אה היה יכול ומעיקרא כשאר מקאטן לראשון לא היה בדעמו ליתן לשני וישוב נתן לחזור בו מן הראשון וליחן ככל לשני דאי וכוון לשני דקאחרי היינו מה ששייר מנכסיו שלא נתנם לראשון ראשון אחיא קנה אה עמד הרי חילק כל נכסיו והיו מתנה ש"מ כבילה אלא ודאי כשנתן לשני דעמו על מה שנתן לראשון הי"ג דעמו על מה שהפקיר י"ג נטרסין ומקאטן לראשון וכוון לשני וזה שני להשתעבד בראשון וברייתא היא שזיה כשופסא כהכותב נכסיו לשני עבדיו בשני שטרות וכתב לראשון מקאת נכסיו ולשני כתב כל נכסיו לראשון לא ילא לרשות כיון דשירי ושני ילא לרשות וקנה כל הנכס והראשון ככולם אלא דעמו על מה שנתן כבד לראשון נתן הכל לשני דל"ב גם לשני הוה מתנה כמלקת ולא קנה: שבוש בטרתי בית חירון. לקתן בפרק השותפין ואסורים משום שלא היתה מתנה נמורה הי"ג אינו נראה הפקר נמורי כי נראה שלא הפקירו אלא כשכיל שיהיה זה המודר: ב"ש שישא ימים יב"ה חזור בו. ולומר אינו חוזר כי מתנה שהפקירי ושוב אין אדם יכול לזכות במעשר וכן אה הוא לקטן שלא לשם ויהי מן ההפקר אלא לשם חזרה אינו במעשר ומיחא אה וכה כהן הוא וכן מוכח בטעם גבי הפקר נתן דקמי וזה כהן הוא בין אמר אין יכול לחזור בו וקאי ביה הפקר ליום אחד אלא אע"ג שלא עברו ג' ימים כיון שזכה בתורת הפקר אין בו חזרה ומיחא מנין לפרש הא דקמי כפיסה מי שזכה בו לאחר שלשה קאמר דרברי ברישא ואשנת חדש ושנה קאי אי נמי בהפקר כלא חש תקני חכמים שלא יא פטור מן המעשר אה וזה בו חזר ששלש אה וזה לא היה בו חזר מנין הרמאין ואם לא היה בו בתוך ג' ימים יהיה ההפקר קיים ואם וזה בו אחר כך פטור מן המעשר אלא בהפקר ליום אחד עקרי תקנת חש רמאין שאלו נעלם ההפקר לגמרי: מכאן ואיך אינו יב"ה חזור בו. דמיר כשהפקירו אל ההפקר ואל מרשותו ואין לי מה לחזור בו ופטור מן המעשר ויהא דלמיר ברישא שלשה חזר בהפקר ליום אחד עקרי תקנת חש תקנת הרמאין שגילין להפקיר שדומיהן לחזור ולזכות בהם כדי לפטור מן המעשר לכן תקנו חכמים דלא הוה הפקר עד אחר שלשה לפטור מן המעשר אבג זה תקנו ככל הפקר שיוכל לחזור חוץ שלשה כל זמן שלא וזה בו אחר ראשון דהתנתן הרמאין מפרש לקמן אלא דר' יוסי גם רבנן נמי איית ליה לר' יוסי תקנתא ואי מקשי לך לשי מה שפירשתי דאם וזה לא למיר בתורת ויהי פטור מן המעשר מאי אהטו חכמים בתקנתן ור"ל שהוא יא שאם הוא יקנו מנד זה אחרים יקטנו בו מנד אחר אלא אה היה יכול לחזור בו מדבריו היה מפקירו וחזר בו מיר:

(א) כ"ב קמח: (ב) כחובות ע"ל. (ג) לקמן מה כ"ב קל"ג. (ד) (ה) חוספתא מ"ש שמואל (ו) חוספתא מ"ש שמואל (ז) (ח) וכו' ע"ל. (ט) כ"ב ט"פ: ט"ל.

הגהות הב"ח

(א) י"ט ד"ה אלא אמר רבא וכו' דתן המורה היא הפקר לאלתר כמתנה אפי' דלא אחי לרשות וזכה ורקשיא והואיל ומשום: (ב) ד"ה היינו טעמא וכו' הלך אמרו רבנן:

גליון הש"ס

ג"כ ב"ה הדרה. ע"י תקנת דף ק"ג ג"כ ד"ה ר"ד וכו' וי"ג ד"ה ק"ק ע"כ:

מוסף רש"י

מקצתן לראשון. וזכר ונתן טול לשני ראשון קנה. שיהיה שויר והיינו מתנה מדקמי מתיי דמתנה שביב מרע עמית מתנה נמורה הוה. אפי' לא קנה. כלל דלא שייך לעלמו טולס. והלכך אה עמד חזר (דברי"ם ג"ב ח.ח).

פירוש הרא"ש

אין רעיון ע"י מה שפירשתי. ואף על גב דבדבריו קאי דבר דעמו נגדל אוליין אחר דעמו עליו: ספקתן דראשון וכו' וי"ט דהיינו ראשון קנה שני י"א קנה. שביב מרע מתנה נכסיו ונתן מקאטן לראשון וכתב אחר וכו' וי"ט דהיינו ראשון קנה ואם עמד אינו חוזר ומתנתן שביב מרע כבילה ואם עמד חזר ומדקנה לראשון אלא היה